

Милош Миловановић*Математички институт САНУ, Београд*

milosm@mi.sanu.ac.rs

**Петровићева феноменологија
и платонизам Флоренског***

Апстракт: Математичка феноменологија Михаила Петровића – Аласа је разматрана у филозофији магијског имена, што представља митолошки приступ платонизму који је потекао од Павла Флоренског. Мањкавост њених тумачења је немогућност да се искажу језиком модерне математике која почива на појму скупа. Петровићева феноменологија у том погледу изискује методолошки искорак који расправља овај чланак. Нагласак је стављен на спектралну методу која појаве утапа у континуум, чиме успоставља везу са питагорејским митом. Употреба кинематских појмова у опису спектралног ритма наговештава да цифарска места позиционог система означавају време, што континуум чини развијеним магијским именом.

Кључне речи: хијерархијски идеализам, магијско име, питагорејски мит, апсолутна митологија, иконографија, континуум, хронотоп

Увод

Михаило Петровић – Алас сматра се родоначелником српске математике. Но док је у другим областима којима се бавио за собом оставио бројне следбенике, његова феноменологија је у том погледу остала недоречена. Мањкавост њених тумачења је немогућност да се искажу језиком модерне математике која почива на појму скупа. Петровићева феноменологија према томе изискује методолошки искорак који разматра овај чланак. Уводни одељак успоставља предмет рада и редослед излагања у тексту. Наредни одељак излаже митолошки приступ платонизму потекао од Павла Флоренског, који представља магију именовања. Следећи се пак тиче Петровићеве феноменологије која поприма обресе развијеног магијског имена. Последњи одељак износи закључна разматрања.

* Рад је подржало Министарство просвете, науке и технолошког развоја кроз Математички институт САНУ.

Платонизам Павла Флоренског

Илија Марић уверљиво истиче да ниједног филозофа Павле Флоренски није толико уважавао и вредновао његов допринос филозофији и култури у целини колико Платона (Marić 2002, 216–217). Флоренски је изнад свега наглашавао значај платонизма за религију, сматрајући га светоназором који је за њу најподеснији, а његову терминологију најпогоднијим језиком за изражавање религиозног живота. Он при том не пропушта да укаже на нарочиту сродност платонистичког светоназора „оној религији пред којом све остале на једвите јаде задржавају назив религије“ (Florensky 2000, 51). Посве је примерено у том погледу што га поима суштом методом религиозне спознаје.

Флоренски се, наиме, не усуђује да одговори на питање шта је платонизам, сматрајући га сложеним до бесмисла (Florensky 2000, 49). Ствар унеколико сличи Пилатовом питању шта је истина, које је неминовно остало без одговора (*Јеванђеље по Јовану*, 18.33–38). У немогућности, дакле, да одреди шта је, он одговара на питање шта појам није следећи методологију апофатизма.¹ Платонизам пре свега није учење само Платона, већ је неупоредиво шири и дубљи појам. Не само што је толико широк да собом обухвати бројне присталице, већ је такође дубок толико да представља исходште разних праваца који чине главнину филозофије (Florensky 2000, 8–9). Флоренски управо из тог разлога сматра ово питање беспредметним, с обзиром на то да не постоји општији језик којим би се појам одредио. Он при том тврди да свако признање небеског света већ вуче мисао платонизму, чиме га сматра истоветним богословској методи апофатичког успињања.² Платонизам је пре свега стремљење земље небу, које се као такво

¹ Апофатизам подразумева спознају истине путем одрицања које се састоји у превазилажењу свега што она није (на грчком *ἀποφατικός* – одричан). Сматра се богословском методом чији су наговештаји присутни у Платоновом опредељењу за Парменида насупрот Хераклиту. Парменидово истицање непроменљиве истине је изражено у Платоновом миту о пећини који су, упоредо Мојсијевом успону на Синајску гору, користили Григорије Низијски и Дионисије Ареопагит да прикажу апофатичко успињање (Cook 2013, 111–112).

² Апофатичко успињање представља богословску методу која врхуни у спознаји енергија чији су израз имена (Lossky 2003, 30–42). Флоренски с тим у вези запажа како истинску стварност чини знатно више од самих ствари будући да поприма тумачење које оне не обухватају (Florensky 2000, 12–24). До истог увида долази Милош Радојчић у свом разматрању иконографије, називајући га моћу преображавања која спава у њеним облицима. Ствари се наиме увек сликају тако да пробуде ако не мисао онда бар предосећај још нечег него што су оне саме (Radojčić 1940, 727).

изражава симболима преображаја.³ Флоренски, према томе, његове корене налази у вери и вечност идеализма види у плодносном тлу које назива *филозофија имена* (Florensky 2000, 24).

Име је средиште магијско-теургијских делатности чији је основни облик магија именована. Отуда је филозофија имена најраширенија будући да одговара најдубљим тежњама човечанства, чији је израз платонистички идеализам. Он сматра да су идеје симболи чију сродност миту обелодањује веза Платонове мисли са мистеријама и култовима древних религија (Florensky 2000, 96–122). Флоренски заступа тврдњу да идеја није апстракција одвојена од ствари, већ управо истинска стварност коју разрађује на примеру уметности (Florensky 2000, 74–87). Она је истина самим тим што обједињује утиске који су њеним дејством сабрани у целину.⁴ Целовито опажање се заснива на сећању, што временски дојам чини суштином уметничког дела.⁵ На сликама Пабла Пикаса се упоредо уочавају унутрашњи и спољашњи делови виолине, чиме је време интегрисано у њихову структуру.⁶ Флоренски под платонизмом управо подразумева интеграцију временског дојма, што је дефиниционо својство православне иконе (Antonova 2010). Он не пропушта да укаже како то битно расветљава *Посланицу светог апостола Павла Ефеџанима* (3.14–18) где стоји: „да ојачате духом у унутрашњем човеку, да се Христос вером усели у срца ваша како бисте, укоренењени и утемељени у љубави, могли разумети са свима светима шта је ширина и дужина, и дубина и висина.“ Ту је поред дужине, ширине и висине, такође назначена *дубина*⁷ која се открива унутрашњем човеку. Познати мит о пећини у 7. књизи *Државе* Флоренски такође тумачи на исти начин.⁸ Идеје, наиме, живе по дубини која у том погледу поприма времен-

³ Астрологија почива на саосећању земаљског небеским и промени земаљског саобразно небеском утицају. Закључни израз ове теме, која се понавља у небројеним видовима попримајући разне нијансе, представља коришћење биолошких појмова у разматрању звезданог свода. Идеализам у том погледу означава семену стихију која чини живу светлост звезда (Florensky 2000, 124–132).

⁴ Уметност представља теургију чији је задатак да се стварност осмисли и смисао оствари у целисти (Florensky 2000a, 42).

⁵ Оно не уклања време, већ расветљава његово трајање којим просијавају идеје (Florensky 2000, 77).

⁶ Пикасова дела одликује кубистичка геометрија којом су упоредо представљена различита гледишта чији збир чини дати предмет (Miller 2001, 105–106).

⁷ пунота (на грчком βάθος – понор).

⁸ Као што се сенке, равне схеме и пројекције односе према телу од кога потичу, тако се свет ствари односи према истини. У вези са тајном пећинског опажања, стоји важно питање о древној некромантији која се култно практиковала у пећинама. Призивање мртвих у пећинским светилиштима је приказано у приповести о Саулу

ски дојам (Florensky 2000, 87–90). Сродност са геометријом иконе је посве очигледна, што поткрепљује тврдњу да он платонистички идеализам поима у светлости православне иконографије.⁹ Флоренски штавише бележи како је 26. октобра 1914. године у *Речнику* Јулија Полукса пронашао да се ликови божанстава називају *идејама* (Florensky 2000, 120–122).¹⁰

Целовито опажање открива да сродне ствари представљају пројекцију исте идеје, као што се дрво пројектује у мноштво дрвећа које образује шуму (Florensky 2000, 90–101). Када бисмо отворили очи за дубину, увидели бисмо да цела шума представља дрво – што одговара Платоновом исказу како појмити идеју значи да је мноштво једно, а једно мноштво (*Филеб*, 14е). При том идеје на исти начин образују хијерархијско јединство, што подразумева извесну идеју идеја која би стајала на врху пирамиде. Флоренски указује да се ради о Тројици чија делатност обједињује једно и мноштво, чиме је разрешено основно питање целокупне филозофије (Florensky 2000, 132–133).¹¹

Магијско-теургијско поимање платонизма знатно потиरे отклон филозофије од мита, чему је нарочито заслужан управо Платон.¹² Флоренски међутим чини искорак уназад ка питагорејству што је аутентична митологија које се тичу његова разматрања. Именовање врховне идеје Тројицом заправо представља повратак питагорејском броју који означава истинску стварност. Оригинални допринос Флоренског се у том погледу односи на симболичко-магијску природу мита (Losev 1993, 692–693), што његов

(*1. књига о царевима*, 28.7–20) и оживљено у књижевности веома раширеном темом силаска у пакао (Florensky 2000, 87–88). *Рудничка пећина* Војислава Илића би такође представљала њену разраду (Шіс 1981, 28–30).

⁹ Временски дојам присуствује на иконама у виду њихове дубине која се испољава ширењем слике (Milovanović & Tomić 2016). Премда представља суштинско обележје православне иконографије, Флоренски је први који с тим у вези уводи појам *обрнута перспектива* (Florensky 2013). Од 1919. до 1921. године је радио на рукопису *Платонизам и иконопис* који је остао необјављен (Marić 2002, 217).

¹⁰ Генији представљају идеално начело које штити личност, место, појаву или ствар (Florensky 2000, 129–132). Порекло крсне славе се тиче њиховог култа, што иконографију чини исходиштем платонистичког идеализма (Truhelka 1930).

¹¹ Његов врхунац по назору Флоренског представља спор око универзалија. Апорије индивидуума и средине, атома и празнине, дискретности и континуалности, прекидности и непрекидности, личности и природе су сви одреда изрази овог питања (Florensky 2000, 65).

¹² Реч *идеја* се првобитно јавила у мистеријским култовима, премда ју је Платон увео у филозофију. Флоренски заправо оживљава култни значај појма и тако тумачи Платона у митолошком кључу. Говорећи о идејама, Платон често посеже за митским казивањем што Флоренски не пропушта да нагласи (Marić 2002, 227).

следбеник Алексеј Лосев зове *развијено магијско име* наглашавајући тиме развој у појмовима времена (Losev 2000, 178).

Феноменологија Михаила Петровића

Математичка феноменологија, коју је установио Михаило Петровић – Алас, представља увелико тумачену теорију.¹³ Мањкавост њених тумачења је, међутим, у немогућности да се искажу језиком модерне математике (Vujošević 2019, 117). Она, наиме, почива на појму скупа који је екстензионалан, што значи да сви скупови не чине скуп.¹⁴ Појава је пак интенционални појам, чиме све појаве ипак образују појаву.¹⁵ Ово упућује на хијерархијски идеализам Флоренског који подразумева постојање врховне идеје, па је посве прикладно разматрати Петровићеву феноменологију у филозофији магијског имена. Тврдња Михаила Петровића да је могуће развити општу теорију „која би се састојала из генералних метода за предвиђање појединих појава“ (Petrović 1998, vol. 7, 14) надовезује се на пророчке слутње бројних математичара, од Питагоре преко Декарта и Лајбница, у погледу *матезис универзалис*¹⁶ чија би делатност обухватила све што постоји.¹⁷

Када се средствима којима располажу науке уђе у појединости појавних токова и сплет прилика које их одређују, заједничке црте постају утолико

¹³ Петровићевој феноменологији су посвећене 6. и 7. књига *Сабраних дела*, где је наведен списак од 142 прилога њеном тумачењу (Petrović 1998, vol. 6, 375–380). У литератури се налази још неколико радова који тиме нису обухваћени (Stipanić 1987; Božić 2005; Rujević 2019; Vujošević 2019; Petrović Morena 2019; Teofanov 2019).

¹⁴ Екстензионалност подразумева да је појам одређен својим обимом, што значи да скуп чине његови чланови. По принципу сепарације се из датог скупа издваја подскуп сачињен од чланова који задовољавају извесно својство, одакле следи да скуп скупова не постоји јер би у супротном дошло до противречности чији је израз Раселов парадокс.

¹⁵ Појам *математичка феноменологија* су пре Михаила Петровића користили Лудвиг Болман, Густав Кирхоф и Хенри Херц. Болцман је сматрао Кирхофа парадигматским представником ове дисциплине која подразумева описивање појава математичким аналогијама (Petrović Morena 2019, 133–134). Феноменологија се према томе бави појавама, сагласно значењу ове речи (на грчком *φαινόμενον* – појава, *λόγος* – ум).

¹⁶ обједињено умовање (на грчком *μάθησις* – умовање, на латинском *universalis* – обједињен)

¹⁷ Слободан Вујошевић сматра да се без сумње ради о платонистичком становишту, али услед Геделових теорема о непотпуности остаје крајње сумњичав у редновању овог подухвата (Vujošević 2019, 119–123).

многобројније, одређеније и потпуније уколико је дубље познавање појаве (Petrović 1998, vol. 7, 10). Петровић истиче како је све очигледнија потреба за свођењем свега на заједничку основу, при чему запажа да сродност појава своју суштину црпи из њихове подлоге (Petrović 1998, vol. 7, 35). Он се позива на филозофа Божицара Кнежевића који сматра да првобитни ум не одваја идеално од стварног, већ да дуализам наступа тек доцније.¹⁸ С тим у вези указује на заједничке црте које се испољавају не само у општим потезима, већ и у сићушним појединостима што, иако делују препуштене случају, ипак огледају вечни поредак (Petrović 1997, 69–70).

Ради се о феноменолошким типовима који нису ништа друго до ликови божанстава чијим су карактерима објашњаване природне појаве.¹⁹ Петровић при том тврди како је број типова „ограничен, и то доста јако“ у том погледу да га је могуће смањивати и напослетку свести на јединицу, верујући да ће „феноменолошка митологија у своје време обухватити целокупни свет факата приступачан људском сазнању и људској изражљивости“ (Petrović 1998, vol. 6, 19; 202–203). Како би методолошки поткрепио овај идеализам апсолутног мита, развио је математичке спектре који одговарају светлосној спектроскопији у физици или физичкој хемији (Milovanović 2019).²⁰

Феноменологију Михаила Петровића и његове спектре повезује намера да се установе дисциплине које би математици и њеним применама значиле суштински подстицај. Но док је феноменологија од свог настанка привлачила пажњу јавности и била предмет истраживања, за спектре се то не може рећи – премда је Петровић недвојбено изражавао наду да ће се управо на овој теорији засновати ефикасна и универзална метода (Petrović 1998, vol. 5, 239–248). Математички спектри се примењују на све проб-

¹⁸ Овај исказ, који се тиче универзалне еволуције, наглашава значај времена у стварању и раздвајању појава (Petrović 1997, 69). Петровић наводи цео сплет метафора и алегорија, који је у погледу временског дојма окончан недоумицом како ће се проблем разрешити (Petrović 1997, 41–47). Време се с правом сматра средишњим појмом математичке феноменологије и управо је по том питању остала недоречена (Milovanović 2019). Основни разлог зашто Петровићева теорија није имала следбенике Душан Недељковић види у томе што су јој крајњи домети управо супротни механицизму од ког полази (Nedeljković 1968, 67).

¹⁹ С тим у вези Лосев истиче како космогонијска божанства ниуколико нису алегорије, већ управо митски симболи будући да ни о чем другом ту није реч до о судбини света (Losev 2000, 42).

²⁰ Лосев под апсолутном митологијом подразумева категорички скелет који је установљен самом дефиницијом мита, што чини да се друге митологије у њу утапају означавајући јој поједине моменте (Losev 2000, 181–187). Њена одлика је поистовећење идеализма и стварности, чиме би математичка феноменологија посве одговарала садржају појма.

леме између чијих је непознатих и степеног реда могуће успоставити кореспонденцију. Благодарећи произвољности те кореспонденције, на такве се проблеме наилази у свим гранама математике од аритметике, алгебре и теорије вероватноће, до разних проблема инфинитезималног рачуна и теорије функција (Petrović 1998, vol. 5, 15).

Свака функција која је исказива степеним редом може се *шифровати* реалним бројем, што се своди на нумерисање функција унутар класе. Исто важи за низове функција, будући да пребројиви производи њихових класа имају највише моћ континуума.²¹ Било каква појава коју је могуће изразити низом једначина на тај начин бива утопљена у континуум (Petrović 1998, vol. 5, 146). Он у том погледу представља феноменолошку митологију која чини заједничку подлогу разматраних појава.

Спектрална метода је оцењена као врло оштроуман начин аритметизације разноврсних проблема, чак и по цену великог броја операција практично неизводљивих у доба када рачунари нису били развијени (Stipanić 1968, 87). Она се састоји у расипању променљивих у математички спектар као што анализатор расипа сноп зракова у светлосни спектар. Непознате се налазе као спектралне пруге на исти начин којим се одређују елементи неке супстанце. Пруге чине децимална места чији се број смењује по ритму који може бити равномеран – када су све пруге исте ширине – или пак неравномеран – када то није случај а који може бити равномерно или неравномерно убрзан (Petrović 1998, vol. 5, 187–189). Употреба кинематских појмова у опису спектралног ритма наговештава да цифарска места позиционог система означавају време, чиме континуум поприма обресе развијеног магијског имена (Milovanović 2019).

Утврдивши узајамност између појава и математичких спектра, Петровић расправља мистичне слутње древних филозофа који су у свему што постоји увиђали игру бројева (Petrović 1998, vol. 5, 215–216). За Питагорину име се нарочито везује изражавање ствари бројевима, што феноменологију чини изразом питагорејског мита. Он би у том погледу одговарао појму апсолутне митологије, будући да се друге митологије утапају у континуум означавајући му поједине моменте.²² Лосев је при том апсолутну митологију препознао у хришћанству (Losev 2000, 187–196), што поткре-

²¹ Континуум означава реалне бројеве који творе непребројиво мноштво што представља његову моћ. Појаве које се изражавају реалним бројевима према томе имају највише моћ континуума.

²² Лосев штавише истиче да апсолутна митологија представља поистовећење коначног и бесконачног, што би управо одговарало појму континуума. Он међутим синтезу налази у актуалној бесконачности која се односи на теорију скупова и по том питању нема значаја (Losev 2000, 188–189).

пљује тврдњу Матиле Гике да оно представља континуитет питагорејства (Gika 1987, 3–9). Спона између хијерархијског идеализма и православне иконографије с тим у вези добија на значају будући да наглашава временски дојам континуума, што разрађује филозофија музике која се сматра парадигматском уметношћу времена. По начелу Лосева, православље је музикално-словесно будући незамисливо без звука звона где се изливање неисцрпних енергија сједињује са пространима космичког преображаја и ликовањем спасене твари (Losev 2009).

Време је чинилац који поприма музички облик посредством звука, превасходно означавајући настајање (Losev 1990). Лосев упућује на одломак из Тургењевљеве приповетке *Певач* у настојању да расветли како настајање обухвата целокупну личност искуством свесног присуства које прожима трајна садашњост (Petinova 2020, 320).²³ Трајање је, према томе, чин енергија које образују свест, због чега се тиче идеалне представе пре него појединих осећаја (Losev 1999, 91). Енергетским поистовећењем ствари и идеја, филозофија Лосева поприма обриси питагорејског тетрактиса ког чини једно, мноштво, време и број (Uzelac 2005, 332–335). Она представља идеализам Флоренског оваплоћен у апсолутној митологији броја који означава структуру музике.²⁴

Тиме се отварају битна питања православне теологије која успешно разматра божије присуство у музичким облицима. Примењујући феноменолошку методу, Лосев своје становиште изграђује кроз призму историје чиме се приближава Хусерловим стремљењима изнетим у спису *Криза европских наука и трансцендентална феноменологија* које је оставило видног трага на Хајдегера (Uzelac 2005, 326–327). Мисија православља, чији је изданац Михаило Петровић, самим тим се помаља у новој светлости (Војко 2009). Оваплоћење хијерархијског идеализма у личном искуству придаје историјском трајању нарочити значај, успостављајући *хронотон*²⁵ што је магијско име континуума (Petinova 2020, 323). Петровићева феноменологија у том погледу поприма дубину религиозног чина којим одзвања апсолутна митологија. Она представља икону Тројице у присуству временског дојма који је израз Њених енергија (Јереј Лука 1968, 37).

²³ „Не знам какав би свеопшти ужас наступио да Јаков није најједном завршио на високом, необично нежном звуку – као да му се глас прекинуо. Нико није узвикнуо ни реч, чак се није ни померио; било је као да сви чекају хоће ли поново запевати...“ (Turgenev 1979, 210).

²⁴ Флоренски је с тим у вези установио појам *конкретни идеализам*, што подразумева његово обитавање у култу богослужбених обреда (Florensky 2000a, 49–50).

²⁵ простор-време (на грчком *χρόνος* – време, *τόπος* – простор)

Закључак

Математичка феноменологија Михаила Петровића је разматрана у филозофији магијског имена, што представља митолошки приступ платонизму који је потекао од Павла Флоренског. Нагласак је стављен на спектралну методу која појаве утапа у континуум, успостављајући везу са питагорејским митом. Употреба кинематских појмова у опису спектралног ритма наговештава да цифарска места позиционог система означавају време, што континуум чини развијеним магијским именом.

Временски дојам континуума разрађује Алексеј Лосев чија филозофија представља идеализам Флоренског оваплоћен у апсолутној митологији броја који означава структуру музике. Тиме се отварају битна питања православне теологије која успешно разматра божије присуство у музичким облицима. Петровићева феноменологија у том погледу поприма дубину религиозног чина којим одзвања апсолутна митологија.

Литература

- Antonova, Clemena. 2010. *Space, Time and Presence in the Icon: Seeing the World with the Eyes of God*. Farnham: Ashgate Publishing Ltd.
- Bojko, Pavel Jevgenovič. 2009. „Filosofija istorije A. F. Loseva i svetsko-istorijski zadatak pravoslavlja“. *Kultura polisa: časopis za negovanje demokratske političke kulture* 11–12: 21–33.
- Božić, Milan. 2005. „Matematička fenomenologija Mihaila Petrovića“. U *Legende Beogradskog univerziteta. Knjiga 1: Mihailo Petrović – Alas, Anica Savić – Rebac, Aleksandar Đ. Kostić, Aleksandar Deroko*, 23–26. Beograd: Univerzitetska biblioteka Svetozar Marković.
- Cook, Brendan. 2013. *Pursuing Eudaimonia: Re-appropriating the Greek Philosophical Foundations of the Christian Apophatic Tradition*. Cambridge Scholars Publishing.
- Florensky, Pavel. 2000. *Smisao idealizma*. Beograd: Plato.
- Florensky, Pavel 2000a. „Kult, religija i kultura“. *Bogoslovlje: organ Pravoslavnog bogoslovskeg fakulteta u Beogradu* 1–2: 42–57.
- Florensky, Pavel. 2013. *Obrnuta perspektiva; Ikonostas*. Logos. Beograd.
- Gika, Matila. 1987. *Filozofija i mistika broja*. Novi Sad: Književna zajednica Novog Sada.
- Ilić, Vojislav 1981. *Lirsko pesništvo: 1887–1893*. Beograd: Vuk Karadžić.
- Jerej Luka. 1968. „Religija i fenomenološka matematika Mihaila Petrovića – Mike Alasa“. *Teološki pogledi: versko-naučni časopis* 1, 31–41.
- Losev, Aleksej 1990. *Muzyka kak predmet logiki*. Moskva: Pravda.
- Losev, Aleksej 1993. *Očerki antičnogo simvolizma i mifologii*. Moskva: Mysl’.
- Losev, Aleksej 1999. „Metodologičeskoye vvedeniye“. *Voprosy filosofii* 9, 76–99.
- Losev, Aleksej 2000. *Dialektika mita*. Beograd: Zepter Book World.

- Losev, Aleksej 2009. „Filiokve [Filioque] kao osnova latinskog platonizma [aristotelizma]“. *Otačnik: časopis za svetootačku praksu i teoriju* 3(1): 215–220.
- Lossky, Vladimir 2003. *Ogled o mističkom bogoslovlju istočne crkve*. Manastir Hilandar. Sveta Gora.
- Marić, Ilija 2002. *Filosofija na istoku Evrope: ogledi iz vizantijske, ruske i srpske filozofije*. Beograd: Plato.
- Miller, Arthur 2001. *Einstein, Picasso: Space, Time and the Beauty That Causes Havoc*. New York: Basic Books.
- Milovanović, Miloš 2019. „Značaj Petrovićevih spektara u zasnivanju matematike“. U *Mihailo Petrović: povodom sto pedest godina od rođenja*, uredili Gradimir Milovanović et al., 47–62. Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti.
- Milovanović, Miloš & Bojan M. Tomić. 2016. „Fractality and self-organization in the Orthodox iconography“. *Complexity* 21 (1): 55–68.
- Nedeljković, Dušan 1968. „Etape i perspektive prirodne filozofije Mihaila Petrovića“. U *Mihailo Petrović: čovek, fenomenolog, matematičar*, uredio D. S. Mitrinović, 61–86. Beograd: Zavod za udžbenike.
- Petinova, M. 2020. „Communication and Time in the Philosophy of Music A. Losev“. 11th International Scientific and Theoretical Conference “Communicative Strategies of Information Society” – CSIS 2019. *European Proceedings of Social and Behavioural Sciences*.
- Petrović, Mihailo 1997. *Metafore i alegorije*. Beograd: Srpska književna zadruga.
- Petrović, Mihailo 1998. *Sabrana dela*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Petrović Morena, Nikola 2019. „Matematička fenomenologija između mita i stvarnosti“. U *Mihailo Petrović Alas: život, delo, vreme: povodom 150 godina od rođenja*, uredili Stevan Pilipović et al., 127–142. Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti.
- Radojčić, Miloš 1940. „O čarobnom svetu našeg srednjovekovnog slikarstva“. *Narodna odbrana* 10 (42–45): 677–678; 693–694; 710–711; 726–727.
- Rujević, Goran 2019. „Matematička fenomenologija Mihaila Petrovića“. U *Istorija srpske filozofije: prilozi istraživanju*, vol. 4, uredili Irina Deretić et al., 115–134. Beograd: Filozofski fakultet.
- Stipanić, Ernest 1968. „Mihailo Petrović, matematičar i fenomenolog“. U *Mihailo Petrović: čovek, fenomenolog, matematičar*, uredio D. S. Mitrinović, 87–92. Beograd: Zavod za udžbenike.
- Stipanić, Ernest 1987. „Jedan osvrt na princip determinizma kod Ružera Boškovića, Pierra Laplacea i Mihaila Petrovića“. *Dijalektika* 1–2, 47–58.
- Teofanov, Nenad 2019. „Ribarenje Mihaila Petrovića – jedan pogled“. U *Mihailo Petrović Alas: život, delo, vreme: povodom 150 godina od rođenja*, uredili Stevan Pilipović et al., 185–197. Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti.
- Truhelka, Ćiro 1930. „Larizam i krsna slava“. *Glasnik Skopskog naučnog društva* 7–8: 1–34.
- Turgenev, I. S. 1979. „Pevcy“. U *Zapiski okhotnica. Povest i raskazy*, 198–212. Moskva: Hodožestvennaya literatura.
- Uzelac, Milan. 2005. *Filozofija muzike*. Novi Sad.
- Vujošević, Slobodan. 2019. „Matematička fenomenologija i filozofija matematike“. U *Mihailo Petrović Alas: život, delo, vreme: povodom 150 godina od rođenja*, uredili Stevan Pilipović et al., 115–125. Beograd: Srpska akademija nauka i umetnosti.

Miloš Milovanović
Mathematical Institute of the Serbian Academy of Sciences and Arts

Petrović's Phenomenology and Florensky's Platonism

Mihailo Petrović Alas's mathematical phenomenology has been studied in the philosophy of the magical name, which is a mythological approach to Platonism originating with Pavel Florensky. The inadequacy of its interpretations lies in the impossibility of being expressed through the language of modern mathematics which is based on the concept of sets. In this respect, Petrović's phenomenology requires a methodological advance, which this paper discusses. The emphasis is on the spectral method that merges phenomena into a continuum, thus establishing a connection to the Pythagorean myth. The use of kinematical concepts in the description of spectral rhythm suggests that the digit positions of the positioning system denote time, which makes the continuum a developed magical name.

Key words: hierarchical idealism, magical name, Pythagorean myth, absolute mythology, iconography, continuum, chronotrope

La phénoménologie de Petrovic et le platonisme de Florensky

La phénoménologie mathématique de Mihailo Petrović-Alas est ici analysée dans une philosophie au nom magique, autrement dit selon une approche mythologique du platonisme dont les origines remontent à Paul Florensky. Le défaut de ses interprétations est l'impossibilité de s'exprimer par la langue des mathématiques modernes qui reposent sur la notion de l'ensemble. La phénoménologie de Petrović exige à cet égard une avancée méthodologique discutée dans cet article. L'accent est mis sur la méthode spectrale qui plonge les phénomènes dans un continuum, ce par quoi elle se met en relation avec le mythe pythagorien. L'utilisation des notions cinématiques dans la description du rythme spectral annonce que les emplacements des chiffres dans le système positionnel marquent le temps, ce qui fait du continuum un nom magique développé.

Mots clés: idéalisme hiérarchique, nom magique, mythe pythagorien, mythologie absolue, iconographie, continuum, chronotope

Primljeno / Received: 15.5.2020.

Prihvaćeno / Accepted: 12.7.2020.